

מבוא מתמטי לפיזיקה מודרנית

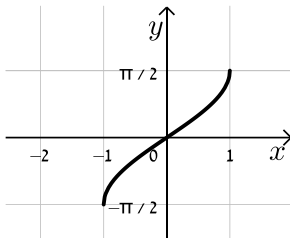
פרק 10 - חשבון דיפרנציאלי - פונקציות טריגונומטריות הפוכות

תוכן העניינים

1. הגדרת הפונקציות הטריגונומטריות ההפוכות 1
2. הנגזרות של פונקציות טריגונומטריות הפוכות 4

הגדרת הפונקציות הטריגונומטריות ההפוכות:

סיכום כללי:

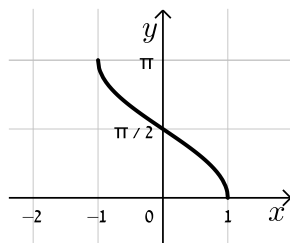

תיאור גרפי של הפונקציה: $f(x) = \arcsin(x)$

סימון נוסף: $f(x) = \sin^{-1}(x)$

תחום הגדרה: $-1 \leq x \leq 1$

טווח: $-\frac{\pi}{2} \leq f(x) \leq \frac{\pi}{2}$

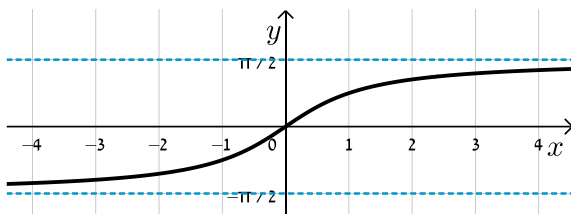

תיאור גרפי של הפונקציה: $f(x) = \arccos(x)$

סימון נוסף: $f(x) = \cos^{-1}(x)$

תחום הגדרה: $-1 \leq x \leq 1$

טווח: $0 \leq f(x) \leq \pi$

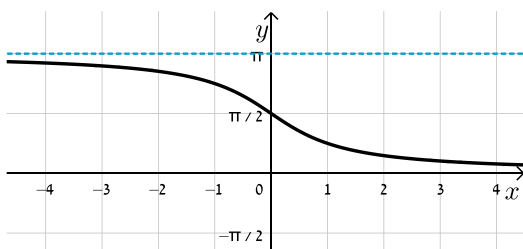

תיאור גרפי של הפונקציה: $f(x) = \arctan(x)$

סימון נוסף: $f(x) = \tan^{-1}(x)$

תחום הגדרה: $-\infty < x < \infty$

טווח: $-\frac{\pi}{2} < f(x) < \frac{\pi}{2}$

תיאור גרפי של הפונקציה: $f(x) = \operatorname{arccot}(x)$

סימון נוסף: $f(x) = \cot^{-1}(x)$

תחום הגדרה: $-\infty < x < \infty$

טווח: $0 < f(x) < \pi$

קשרים בין הפונקציות הטריגונומטריות להפוכות:

עבור הפונקציות הטריגונומטריות, שאינן חח"ע, נקבל את הקשרים הבאים:

הפונקציה	הזהות
סינוס	$\sin(\sin^{-1}(x)) = x \quad -1 \leq x \leq 1$
	$\sin^{-1}(\sin(x)) = \begin{cases} x - 2\pi k & -\frac{\pi}{2} + 2\pi k \leq x \leq \frac{\pi}{2} + 2\pi k \\ \pi(k+1) - x & \frac{\pi}{2} + 2\pi k \leq x \leq \frac{3\pi}{2} + 2\pi k \end{cases}$
קוסינוס	$\cos(\cos^{-1}(x)) = x \quad -1 \leq x \leq 1$
	$\cos^{-1}(\cos(x)) = \begin{cases} x - 2\pi k & 2\pi k \leq x \leq \pi(1+2k) \\ 2\pi k - x & \pi(1+2k) \leq x \leq 2\pi(k+1) \end{cases}$
טנגנס	$\tan(\tan^{-1}(x)) = x \quad -\infty < x < \infty$
	$\tan^{-1}(\tan(x)) = x - \pi k \quad -\frac{\pi}{2} + \pi k < x < \frac{\pi}{2} + \pi k$
קוטנגנס	$\cot(\cot^{-1}(x)) = x \quad -\infty < x < \infty$
	$\cot^{-1}(\cot(x)) = x - \pi k \quad \pi k < x < \pi + \pi k$

שאלות:

(1) חשב ללא מחשבון:

א. $\arcsin\left(-\frac{\sqrt{2}}{2}\right)$	ב. $\arccos(-1)$
ג. $\operatorname{arccot}\left(\frac{\sqrt{3}}{3}\right)$	ד. $\arctan(-\sqrt{3})$
ה. $\arccos\left(\frac{\pi}{3}\right)$	ו. $\arcsin(-0.5)$

(2) חשב ללא מחשבון:

א. $\arcsin\left(\sin\left(-\frac{\pi}{6}\right)\right)$	ב. $\sin(\arcsin(-0.5))$
ג. $\sin\left(\arccos\left(\frac{\sqrt{3}}{2}\right)\right)$	ד. $\cos(\operatorname{arccot}(1))$
ה. $\sin\left(2 \arctan(\sqrt{3})\right)$	ו. $\tan(-\operatorname{arccot}(\sqrt{3}))$

(3) מצא את תחום ההגדרה של הפונקציות הבאות :

ב. $y = \arccos \frac{x+3}{2x+1}$

א. $y = \arcsin \frac{2x+1}{3-3x}$

ג. $y = \arctan \frac{1}{1-\ln x}$

(4) הוכח כי לכל x מתחום ההגדרה מתקיים :

א. $\arcsin x + \arccos x = \frac{\pi}{2}$

ב. $\sin(2 \arccos x) = 2x\sqrt{1-x^2}$

ג. $\arctan x + \arctan y = \arctan \frac{x+y}{1-xy}$

ד. $\arctan x + \arctan \frac{1}{x} = \frac{\pi}{2} \frac{x}{|x|}$, $x \neq 0$

(5) הראה את הקשר הבא: $\arctan 1 + \arctan 2 + \arctan 3 = \pi$

תשובות סופיות:

(1) א. $-\frac{\pi}{4}$ ב. π ג. $\frac{\pi}{3}$ ד. $-\frac{\pi}{3}$ ה. ϕ ו. $-\frac{\pi}{6}$

(2) א. $-\frac{\pi}{6}$ ב. $-\frac{1}{2}$ ג. $\frac{1}{2}$ ד. 1 ה. $\frac{\sqrt{3}}{2}$ ו. $-\frac{1}{\sqrt{3}}$

(3) א. $x \leq \frac{2}{5}$, $x \geq 4$ ב. $x \leq -\frac{4}{3}$, $x \geq 2$ ג. $x > 0$, $x \neq e$

(4) שאלות הוכחה.

(5) הוכחה.

הנגזרת של פונקציות טריגונומטריות הפוכות:

סיכום כללי:

נוסחאות הגזירה של הפונקציות הטריונומטריות ההפוכות:

$$f(x) = \arcsin(x) \rightarrow f'(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$$

$$f(x) = \arccos(x) \rightarrow f'(x) = -\frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$$

$$f(x) = \arctan(x) \rightarrow f'(x) = \frac{1}{1+x^2}$$

$$f(x) = \operatorname{arccot}(x) \rightarrow f'(x) = -\frac{1}{1+x^2}$$

שאלות:

1. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = \sin^{-1}\left(\frac{3}{\sqrt{x}}\right)$

2. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = (\sin^{-1}(x))^2$

3. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = \cos^{-1}\sqrt{1-x^2}$

4. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = (\cos^{-1}(x^2))^2$

5. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = \frac{x}{\arccos(x)}$

6. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = x \arctan\left(\frac{1}{x}\right)$

7. גזור את הפונקציה הבאה: $f(x) = \arctan\left(\sqrt{\frac{x+1}{x-1}}\right)$

$$\cdot f(x) = \sqrt{\operatorname{arccot}(x)} : \text{גזור את הפונקציה הבאה: (8)}$$

$$\cdot f(x) = \cos(\arcsin(x^2)) : \text{גזור את הפונקציה הבאה: (9)}$$

$$\cdot f(x) = \arctan\left(\sqrt{\sin(\sqrt{x})}\right) : \text{גזור את הפונקציה הבאה: (10)}$$

תשובות סופיות:

$$f'(x) = \frac{-3}{2x\sqrt{x-9}} \quad (1)$$

$$f'(x) = \frac{2\sin^{-1}(x)}{\sqrt{1-x^2}} \quad (2)$$

$$f'(x) = \frac{x}{|x|\sqrt{1-x^2}} = \begin{cases} \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} & x > 0 \\ -\frac{1}{\sqrt{1-x^2}} & x < 0 \end{cases} \quad (3)$$

$$f'(x) = \frac{-4x \arccos(x^2)}{\sqrt{1-x^4}} \quad (4)$$

$$f'(x) = \frac{1}{\cos^{-1}(x)} + \frac{x}{\sqrt{1-x^2} \cdot (\cos^{-1}(x))} \quad (5)$$

$$f'(x) = \arctan\left(\frac{1}{x}\right) - \frac{x}{x^2+1} \quad (6)$$

$$f'(x) = \frac{-1}{2x\sqrt{x^2-1}} \quad (7)$$

$$f'(x) = \frac{-1}{2(1+x^2)\sqrt{\operatorname{arccot}(x)}} \quad (8)$$

$$f'(x) = \frac{-2x^3}{\sqrt{1-x^4}} \quad (9)$$

$$f'(x) = \frac{\cos\sqrt{x}}{4\sqrt{x}(1+\sin\sqrt{x})\sqrt{\sin\sqrt{x}}} \quad (10)$$